

Slovenski Dom.

Napredno kmetско glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravništvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

Pametno gospodarstvo s silami.

Že v krščanskem nauku imamo šteto jezo in sovraštvo med grehe, ki pomenjajo žaljenje boga. Te lastnosti so pa tudi za novodobnega človeka »greh«, to se pravi, škoda, ker gubi človek z njimi svoje telesne in duševne sile (eneržije) prav brez uspeha. Kemik Ostwald je izrazil ta zakon moderne morale, katerega imenuje »Energetičsko zapoved« tako - le:

»Ne zapravljaj svojih sil, temveč porabljal jih!«

Na podlagi tega svojega znanstvenega moralnega zakona je prof. Ostwald proti vojnam. On pravi: »Skušal sem dokazati, da je sicer izmed vseh načinov, kako poravnati nasprotna mnenja in hotenja med različnimi narodi vojna najstarejši, ampak ravno zato najbolj nepraktičen in z največjimi izgubami zvezan. — Če bi na primer poznali to »energetičsko zapoved« današnji laški državniki, bi bili spoznali, da bi bili lahko pridobili Tripolis mnogo ceneje in uspešneje na drug način, kot z zastarelo metodo vojne, katero so si izvolili na veliko škodo svojega ljudstva.«

O velikem pomenu tega zakona za vsakdanje življenje, priča sledeči slučaj, katerega navaja učenjak v nekem svojem članku. »Moje predavanje o vojnah je poslušal med drugimi tudi neki pacifist (človek, ki je za svetovni mir), ki je v svojem navadnem življenju kupec in ki mi je pisal čez nekaj časa: »Od tedaj, ko sem spoznal energetičsko zapoved, mi gre trgovina mnogo bolje, kot prej. Žalibog sem namreč nekoliko nervozen človek in pri sporih s svojimi kupčijskimi prijatelji — brez katerih nikdar ni — sem odgovarjal prej vselej zelo jezno, kar je povzročalo pretrganje različnih dobrih zvez. Kadar se pa sedaj nameravam razjeziti, si pravim vedno: **Ne napravljaj svojih sil!** in potem vedno lahko rešim svoje zadeve mirnim potom, kar mi je že v mnogih slučajih veliko koristilo.« — In res, nobenega živ-

ljenjskega vprašanja ni, v katerem bi ne bilo mogoče rabiti tega zakona. Počenši s tem slučajem so me ljudje že od mnogih strani zagotavljali, kako se jim je obnesla navada, spominjati se besedi: »**Ne zapravljaj svojih sil!**« In to v vsakdanjem življenju, pri vzgoji otrok in umetniškem užitku, pri vprašanjih o hrani ni najprimernejše razdelitve časa itd.«

To vprašanje je za vsakdanje življenje res tako važno, da bomo o tem še večkrat govorili v »Slovenskem Domu«.

Nekaj opazk o premogarski stavki na Angleškem.

Premogarska stavka na Angleškem je trajala pet tednov. Štrajkalo je čez milijon rudarjev. Na Veliko soboto popoldne je sklenila s 440 glasovi proti 25 narodna konferenca teh premogarjev, da pozovejo delavce, naj gredo zopet na delo.

Je to eden največjih socialnih bojev, kar jih sploh poznamo. Njegova velikost se vidi posebno po velikanskih posledicah, ki jih je stavka imela. Komaj pet tednov štrajka, in celi Angliji je pretel — gospodarski polom. Komaj za par tednov se je ustavil izvoz premoga, in že je to čutila — cela severna Evropa. Tovarna za tovarno je ustavljala delo, okrog 80.000 delavskih otrok je trpelo lakoto, ker je prenehal ves promet po morju in po suhem.

Gospodarsko škodo, ki jo je povzročila Angležem, cenijo na 1000 milijonov kron. Primerimo to škodo s stroški angleško - burske vojne. Ta je trajala tri leta in so Angleži porabili 5000 milijonov, ali tedensko 32 milijonov kron; za časa stavke so pa imeli na teden 250 milijonov kron škode. Torej vojska v pravem pomenu besede.

O tem delavskem štrajku govorimo v našem »Slovenskem Domu«, ki je namenjen predvsem kmetom, zato, ker nam daje zelo važen nauk:

1. Angleški delavski štrajk nam kaže vso važnost **stanovske organizacije**. Sa-

mo brez premoga je bila Evropa nekaj dni, in takoj je čutila važnost teh stotisočev bednih delavcev za evropsko kulturo.

Kaj bi bilo, če bi se kmetje tako trdno organizirali, kmetje, ki imajo v roki pridelovanje živil? Kaj bi pomenil v človeški družbi tako trdno organizirani kmet! Ali se bomo slovenski kmetje iz tega živega vzgleda kaj naučili, ali bomo stremili za stanovsko organizacijo?

2. Angleški štrajk nam kaže, v kako tesni zvezi je dandanes življenje vsega človeštva; angleški delavec je štrajkal, nemški, francoski, belgijski je izgubil kruh, ker je tovarna stala radi pomanjkanja gonilne sile. Velikanske izgube narodnega premoženja nam pričajo, **kako draga stvar je vsak boj**, nam kažejo, da bi moralo biti vsled vsestranskih zvez za človeštvo dandanes stališče **boja premagano stališče**, ker nas veže vse skup v dejanskem življenju **načelo solidarnosti**: kar storimo v boju svojemu nasprotniku hudega, s tem škodujemo tudi sebi.

3. Razvitek človeštva gre v tej smeri: razkrojene mase se morajo v primernih skupinah organizirati. Te organizacije izpremene **boj vseh proti vsem** v boj organizacije proti organizaciji. Ta boj se bo vedno bolj spreminjal v **dogovarjanje**, ker se bo potom njih lahko uveljavljalo spoznanje, da imata od takega mirnega dogovora, kjer vsaka stran nekoliko popusti, **mного več koristi obe stranki, kot zmogovalec od boja**. Zato so organizacije podjetnikov in delavcev, producentov in konsumentov le znamenje tega razvitka.

4. Kmetje bomo torej šele tedaj **napredni**, to je, **ravnali v duhu časa**, če se organiziramo, da bomo tako kot celota zastopani med organizacijami drugih skupin. Razumevanje tega razvoja današnje družbe s kmečke strani je za Slovence in Slovane tem večje važnosti, ker tvori večino **in podlago** med nami **kmečki stan**. Zato pa kmetje napram narodu nimamo le pravic, temveč tudi pred vsem **dolžnost organizacije**. Če bomo mi organizirani, bo

organizirana večina naroda, torej večina našega naroda zastopana med drugimi organizacijami in s temi tudi primerno upoštevana.

Organizirajmo se torej!

Ubogi Urban!

(Dalje.)

Kranjski klerikalni poslanci so potem pri ministrstvu izposlovali, da se je v Ljubljani ustanovil peti notarijat in da se je isti podelil Mateju Hafnerju. — Na obravnavi v Celju je nastopilo nekaj novih prič, ki so imele pričati o dejstvih, ki bi Urbanovo verodostojnost zmanjšale. Nastopil je Franc Keržišnik, sedanji kostanjeviški župan in pričal, da so v neki krčmi bili veseli, ko jim je Urban poročal o obravnavi in obsodbi Hafnerja na okrožnem sodišču v Novem mestu in neki Jordan je imel pričati o tem, da na dan zaslišbe Urbana v pravdi zaradi kolportáže Hafnerja ni bil pred 9. v svoji pisarni, tako da ne bi mogel Urbana obdelavati h krivemu pričevanju. Navedenemu Francu Keržišniku sta po obravnavi v Celju dva Kostanjevičana javno očitala, da je v Celju krivo pričal, ker ga tedaj ni bilo v dotični krčmi, v katero je prišel Urban od sodbe v Novem mestu in ni bilo res, kar je pričal v Celju. Keržišnik je ta dva obtožil zaradi razžaljenja časti, storjene z očitanjem krivega pričevanja — na obravnavi sta obdolženca ponudila dokaz resnice in Keržišnik je odstopil od zasebne obtožbe in plačal odvetniku obtožencev stroške ter hitro odkuril iz sodišča in ni več tožil, da si se mu večkrat očita krivoprisežništvo, zdaj posebno, ker so ga klerikalci izvolili za župana. — Mate Hafner je bil vložil začetkoma preiskave zaradi hudodelstva goljufije proti Urbanu ovadbo zaradi žaljenja časti, ker ga je ta ovadil, da ga je zapeljal h krivemu pričanju. Dostavilo se je vabilo k obravnavi Urbanu, potem pa je ta pravda mirovala. — Po oprostitvi po celjski sodnji je Hafner prosil za nadaljevanje te pravde, poslal k obravnavi iz Ljubljane odvetnika in Urban je bil obsojen zaradi žaljenja časti, storjenega s tem, da je ovadil Hafnerja zaradi zapeljavanja h krivemu pričevanju v kolportajni pravdi na en mesec zapora. — Pri tej obravnavi je Hafnerjev zastopnik izjavil, da odstopi od pregona in Hafner tudi gmotne odškodnine od Urbana ne zahteva, ako ta izjavi, da je neresnično storil proti Hafnerju ovadbo. Zaradi hudodelstva goljufije je dobil Urban v Novem mestu le en mesec ječe. — Urban je prestal tudi zapor, ki mu ga je naprtil kostanjeviški sodnik in plačal precejšnje stroške. Nato ga je Hafner tožil za oškodovanje 5000 K, ker je bil zaradi Urbanove ovadbe suspendiran. Urban je bil obsojen na plačilo 5000 kron in precejšnjih stroškov.

V tem času je poslal neznan človek Urbanovemu zastopniku nekaj Hafnerjev-

vih, gori navedenemu Jordanu pisanih pismem. Bilo je na listu zapisano: Sprejmite to zabelo za Hafnerja. — Hafnerjevim pismom je bil dodan od Hafnerja lastnoročno prepisan zadržaj sodnega zapisnika, ki se je pisal, ko se je Jordan zaslišal v obnovi, ki pa ni po godu pričal Hafnerju. Kakor se razvidi iz pisma, katerega priobčimo doslovno, je nameraval Hafner Jordanu opozarjati na okoliščine, katere bosta Sajovic in kaplan Bartelj na glavni obravnavi drugače popričevala, katere Jordan ni po njegovem okusu pričal v obnovnem zaslišanju.

Hafner je pisal Jordanu tako - le:

V Ljubljani, 3./X. 1910.

Cenjeni prijatelj!

Pošiljam Vam prepis zapisnika o Vašem prvem zaslišanju. Sočasno bi Vas rad na nekaj opozoril. Vi pravite, da je Sajovic kmalu potem, ko ste prišli v pisarno, šel iz pisarne in da je prišel nazaj, ko sva s kaplanom Bartelnom že bila v pisarni in da je Sajovic, ko je prišel v pisarno, rekel: »Jaz in Urban sva bila že zaslišana.« — Bartelj in Sajovic pa izpovedujeta, da je bil Sajovic takrat v pisarni, ko sva jaz in Bartelj prišla v pisarno. Vi se najbrže malo motite, kajti Sajovic, ki se je takrat za nekaj minut odstranil, je prišel prej nazaj v pisarno, predno sva prišla jaz in Bartelj v pisarno. Bartelj se namreč prav dobro spominja, da je bil Sajovic takrat v pisarni, ko sva stopila jaz in Bartelj v pisarno in Bartelj se tudi prav dobro spominja, da je Sajovic takoj, ko sva z Barteljem stopila v pisarno, nama rekel: »Jaz in Urban sva bila že zaslišana, jaz koj ob 8., koj za menoj pa Urban.«

Sajovic namreč ni bil takrat zaslišan, ko se je v naši navzočnosti odstranil iz pisarne, ampak še poprej, predno ste Vi prišli v pisarno. Takrat je bil pa na stranišču ali v zemljiški knjigi, ali bogve kje.

V Celje bom šel že v petek s tistim vlakom, ki gre ob pol sedmih zvečer iz Ljubljane in bom prenočil pri »Belem volu«.

Prijateljski Vas pozdravljam

M. Hafner m. p.

V tem pismu naznanja Hafner tudi Jordanu, kdaj se on odpelje iz Ljubljane in kje bo stanoval v Celju.

Te spise je Urban predložil državnemu pravdnistvu v Celju ter popisal, kaj se je dogajalo s Keržišnikom, navedel pričo, ki bi pričala, da je Mate Hafner sam kolportiral svoj pamflet, ker se je Hafner na obravnavah izgovarjal, da ni nikomur dal pamfleta; Urban je prosil, naj državno pravdnistvo predlaga, da započne obnova proti Hafnerju. — Pa ni nič opravil.

(Konec prihodnjic.)

Razgled po svetu

Državni zbor.

V četrtek se je vršila prva spomladanska seja avstrijskega državnega zbora. Takoj ob začetku so bili burni prizori zaradi hrvaškega gerenta Cuvaja. Na celotno vlado so vložili zaradi odprave ustavnih pravic interpelacije hrvaški, nemški socialno - demokratični in češki narodno-socialni poslanci itd. Ministrski predsednik grof Stürgkh (Štirik) je odgovoril nanje tako - le:

» **S pridržkom, da so razmere na Hrvaškem odtegnjene ingerenci avstrijske vlade, nastane vprašanje, ali se te razmere ne razširijo tudi čez mejo na Avstrijo in vplivajo na to državno polovico. Na drugi strani nastane vprašanje, ali vsled teh razmer ni ogrožen politični razvoj Bosne in Hercegovine in njh interesih. — Glede na to se avstrijska vlada ne more odtegniti dolžnosti, v primernem času vplivati na preokret razmer na Hrvaškem in na konec izjemnega stanja, ker je to v interesu tostranske državne polovice.**« (Odobranje.) — Ministrski predsednik upa, da bodo merodajni in odgovorni činitelji na Ogrskem storili vse, da v najkrajšem času zopet vzpostavijo ustavne razmere na Hrvaškem. Hrvatje pridejo torej vendarle počasi do svojih pravic.

Zloraba vere.

Na Dunaju je bil obsojen deželni uradnik Ludvik Weber, pristen krščanski socialist, na teden strogega zapora. Weber je zelo pobožen, rad hodi v cerkev. Ampak s kakšnim namenom! Oženjen je sicer, a to ga ni prav nič motilo, da je precej časa opazoval v cerkvi neko žensko, jo nagovoril na cesti, s pretvezo, da se bo poročil z njo, tudi zapeljal in onečastil. V pomenkih in pismih je zatrjeval svoji nevesti, da mu je zato tako všeč, ker sta se seznanila v cerkvi in ker oba tako iskreno častita Mater božjo. Pregovoril jo je tudi, da je zapustila svojo službo. Seveda je vrli in pobožni mož pred sodiščem vse tajil. Čudno je, da je dobil tako nizko kazen. Najbrže so upoštevali pobožnost krščansko - socialnega uradnika kot olajšavo.

Lahi in Turki.

Velesile so napravile prve korake za posredovanje v tej vojni, ki se vleče, kot povest o jari kači in steklem polžu. Ti koraki so bili seve brez uspeha. Laški listi že pišejo, da se mora Italija pripraviti, da bo trajalo vojskovanje v notranjosti dežele mnogo let, naj se Italija za sedaj samo trdno usede po obrežnih krajih, odkoder bi počasi prodirala v notranjost.

Slovenija

s **Zaplemba.** Zadnjič smo pohvalili g. državnega pravdnika, da nam je napravil mnogo reklame z zaplembo podlistka. Danes že lahko povemo, da bo podlistek interpeliran v državnem zboru in potem natisnemo to interpelacijo. Naša pohvala je gotovo dobro storila uradni gorečnosti. — Zadnja številka je bila zopet zaplenjena, in sicer radi mokronoškega dopisa »o klopotcih.« Želimo gospodu cenzorju dobro avanziranje.

s † **Janez Mencinger,** najstarejši slovenski pisatelj, je umrl v Krškem. Prej je bil odvetnik v Kranju. Rojen je bil leta 1838. na Brodu v Bohinju. Pokojnik je bil prava gorenjska korenina. Pisateljstvo je začel še takrat, ko je bila slovenščina v prvih povojih, in ko je v javnosti še prevladovala nemščina. Najbolj je znan njegov spis »Hoja na Triglav«.

s **Tečaj za člane izpraševalnih komisij** je priredila kranjska »Deželna zveza obrtnih zadrug«. Šlo je za skušnje za obrtne vajence. Sklenilo se je, izdajati samo slovenska spričevala in izdati knjižico o vprašanih pri takih skušnjah, tako da bo iz nje natančno razvidno, kaj se pri taki skušnji zahteva.

s **Dobro kavo** je mogoče napraviti samo s Kolinsko kavno primesjo. Katera gospodinja hoče torej svojim domačim in svojim gostom postreči z dobro in okusno kavo, ji pridene tega kavnega dodatka. Ker je Kolinska kavna primes tudi pristno domače blago, se slovenska gospodinja ne zadovoljuje samo s tem, da jo sama rabi, temveč jo priporoča tudi svojim prijateljem in znankam, kajti ona ve, da je velikega pomena in narodna dolžnost vsake slovenske gospodinj, da kupuje domače blago.

o Ljubljanska okolica o

lj Iz **Šent Vida nad Ljubljano.** Kar se luna mladi, takrat izgubi naš blagoslovljeni dopisnik še tisto malo pameti, kar jo sploh še ima, in tedaj začne streljati svoje kozle v »Domoljubu«. Da ni pri zdravni pameti, spričuje dovolj jasno to, da ta revež v svojih skrpucalih sam sebe hvali. He, prijatelj, mar ne veš, da lastna hvala — cena mala! Seveda veteranska godba, ki igra res tako spretno, da so se o njej pohvalno izrekli še celo nekateri ljubljanski strokovnjaki, ta ti ne da spati. Toda če ti ta godba ne prija, zatisni si ušesa in pojdi raje o polnoči za Čebavov hlev, kjer se vrši v poznih nočnih urah med čuki in marinaricami neka druge vrste godba, ki se sicer poštenim ljudem gabi, tebi bo pa morda prijala, ker se vrši na krščanski podlagi. Kakor ščurki, če prideš z lučjo med nje, tako

so završali šentviški klerikalci, ko smo naprednjaki kupili stavbni prostor za Narodni dom. V svoji onemogli jezi znosili so se celo nad prejšnjim lastnikom stavbnega prostora, ker je prostor **nam** prodal. Seveda se je mož — če tudi je Klanfarjev sorodnik — klerikalcem v pest smejal. Ne pomaga nič! Narodni dom se bo zidal in v njem bodo imeli prostora Sokoli, veterani s to »prešmentano godbo«, Kmečka hranilnica, Žirovnikov zbor, Knjižnica itd. In ta Narodni dom bo ostal vedno last nas Šentvidčanov, ne pa tako, kakor rajni klerikalni Društveni dom, ki so ga zgradili razni Šentvidčani, danes pa je last — Klanfarjeva. — **Spomenik.** Ko so naši naprednjaki kupili prostor za Narodni dom, tedaj se je baje Klanfar s svojimi backi vred šalil, da nameravajo naprednjaki na tem prostoru zgraditi gosp. Žirovniku spomenik. No, gosp. Žirovnik si je s svojimi zaslugami že davno napravil spomenik v naših srcih. Spomenik Klanfarjevih vršin pa tudi že stoji in to je — **Kraljičev kozolec!**

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** Lep red v farovski hranilnici. Poroča se nam: Papež je sicer prepovedal duhovnikom poslovati v denarnih zavodih, toda pri nas se za to ne zmenijo in je v župnijski pisarni nastanjena tudi hranilnica. Kak red pa je pri nji, je razvidno iz tega, da se je izplačalo baje neki stranki brez poročstva več kot je iste premoženje vredno, dalje se govori, da ima baje pri eni sami stranki čez 7000 kron nevplačanih obresti. Osebam pa, ki so dvignile posojilo in istega vrnile, se noče izdati odstopnic, češ, da niso vpisane kot člani. Opozarjamo na te okolnosti pristojno oblast in svarimo vlagatelje, naj bodo previdni.

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** V nedeljo 14. t. m. je priredil Sokol Etbim Kristanovo šaloigro enodejanko »Kdo je blazen?« Ta prva letošnja Sokolova predstava je v splošnem povoljno uspela. Soba je bila napolnjena do zadnjega kotička. Igralci-diletantje so se potrudili svoje vloge dobro rešiti, kar se jim je v večini posrečilo, če se izvzame težki, komplicirani konec te igre. — Gdčna. Rotija Kregar (Eva) nas je presenetila s svojim točnim, premišljenim nastopom, dasi je njen prvi. Le prepogosto brisanje praha na enih in istih stvareh naj vprihodnje opusti. Tudi njena vitka postava, mlad obraz, hitra hoja, se ni vjemala s sivimi lasmi priletne gospe, kar pa ni njena krivda. — Brat Žani Bitenc (Neznavec) nam je že od prejšnjih iger znan po svojih komičnih nastopih, in tudi sedaj je rešil svojo vlogo izborna. Vesel smeh je zbujal med občinstvom. Le ono »piščalko« naj drugič kot »kavalir« raje hrani v žepu. Brat Cvetko Kolbe (Peter Mravec) je bil sicer prvič na odru, a tega se je tudi sam preveč zavedal. Malo bolj naj pazi na suflerja in naj ne dela nepotrebnih dirk na odru. Teh napak se naj odvadi,

nauči se naj dobro besedila in izgovarjave, pa bo šlo. Le pogumno naprej! — Gdčna. Marica Poličarjeva (Milka) igra sicer dobro, le malo več živahnosti v gotovih momentih, bolj efektno! — Gdčna. Julka Borštner (Anica, hišna) vedno reši svojo vlogo dobro. — Ostala dva, brat Anton Kratky (Vladimir Ravnik) in brat Milan Poličar (dr. Ivan Bohor) sta storila svojo dolžnost. Po igri se je razvila prosta zabava s plesom. Le večkrat nam priredite kaj enakega, Sokoli! Na zdar!

Quisquam.

Na **Šmarni gori** je bila izgubljena v nedeljo 14. t. m. double ura z dvojnimi krovom, s sokolsko trobojno verižico, v vrednosti 50 K. Pošten najditelj so prosil, da jo izroči proti nagradi lastniku v Narodni tiskarni ali mu pa naznani svoj naslov, da pride sam ponjo. Izgubil jo je od vrha pa do prve lesene točilnice.

Belokranjske novice

bk Iz **Vinice.** Obsojena sta bila dva moža v Novem mestu na tri tedne zapora, ker sta prepisala številke v posih, ko sta šla dva fanta v Ameriko in ju je policija vrnila. Fanta sta vse po pravici izpovedala. Šest dni zapora je dobil v Novem mestu nekdo, ki je eno ženo zapeljal, da je kupila dva vola na Hrvaškem. Te vole so seveda vzeli. Istega sin, ki je na dan deželnozborske volitve klical živio Dermastija in polomil sosedovo ograjo na vrtu, je dobil 48 ur zapora. Sin nekega Amerikanca je jemal pri Culimberku večkrat denar, zdaj so ga zasačili. Ni čuda, ko se sliši iz ust klerikalnega kolovodje, da se liberalcu slobodno krađe. Očetu se to more lepo videti, ker je nedavno prišel iz Amerike. To smo zato napisali, da ljudstvo vidi, kakšni poštenjaki so ti, ki so seveda na katoliški podlagi. — V vasi Golek pri Vinici živi ena žena že čez 16 let na peči. Na peč ji nosijo jed in pijačo. Na peči tudi spi. Kuriti ji morajo poleti in pozimi. Pač huda bolezen to. — **Katoliški kmet.**

bk **Tužna Bela Krajina.** (Poslano S. D. iz Amerike.) Novica, da je bil pri nadomestni deželni volitvi v deželni zbor kranjski, kot poslanec izvoljen neki Primorec g. Dermastija, nas je vse nekako osupnila in presenetila, in sicer, tako hudo, da je skoro nepopisljivo. Ako bi bil izvoljen kateri Belokranjec ter premagal g. Macelleta, bi se ne čudili, ker je omenjeni nekako bolj kočevskega pokoljenja, sicer je bil rojen in vzgojen v Gradacu, to je v središču Bele Krajine, a če pa pride na našo rodno grudo tujec in premaga moža, ki je naše gore list, je to najjasnejši dokaz miračnosti zaslepljenih duševnih rev, ki se dajo tako daleč za nos voditi, da pozabijo svoj narodni ponos. To je sramota tudi za vodstvo S. L. S., ki se drzne postaviti za belokranjskega kandidata osebo, ki nikdar

prej naših hribov in dolin niti videla ni. Še večja pa je sramota za vse one mračnjake in duševne reve, ki so toliko zaspani in zaslepljeni, da so zatajili, da so raje tujca volili, nego moža, ki je bil rojen in vzgojen med njimi. Skrajna nečast je to za Belo Krajino! Kaj nam za to, če je belokranjski poslanec liberallec ali klerikalec, nas boli srce le radi tega, ker je tujec in ne pozna potreb naše deželice. Temu so gotovo krivi oni klerikalni kolovodje, ki so se v našo dolino pritepli od drugod in so pozabili na svojo čast in ponos. Sramota za Belo Krajino in njene volilce ter S. L. S.! — Rojaki, kdaj se rešimo te sramote!?

Več Belokranjcev v Ameriki.

o Dolenjske novice o

d **Vače.** Majdiča je škofovo pismo zadelo kot strela z jasnega. Hodil je okrog tako poparjen, da so marinarice in tercijalke zdihovala, kako so gospod bolni in trudni. Mi smo pa dognali, da je Majdič prestavljen na Sveto goro za kaznen. Škof nam je vsem vstregel. Tudi klerikalci bodo veseli, ker ne bo treba dajati bere. Pri nas ravno tako, kakor v Kolovratu, zadoštuje samo gospod župnik. V cerkvi in v šoli ni pri nas nič več dela, kot v sosednjih farah, kjer prav lahko shaja **en sam duhovnik.** Majdič se ni pečal z drugim, **kot s politiko.** Kmētje pa takega delovanja ne potrebujemo. Na Vačah je bil zadnja leta samo gospod župnik v pravem pomenu dušni pastir. Kaplani so pa skrbeli za nemir po fari. Eden je ustanovil marinarice, drugi tretjerednice in njegov naslednik nepotrebno klerikalno posojilnico. Kaplan Majdič je pa samo tiste poznal, ki so brali klerikalne časopise in zahajali v kaplanijo. Majdič gre pokoro delat na Sveto goro. Če se Majdič danes vpraša, kaj je dosegel, mora priznati, da je delal zastonj. Naprednjaki smo sijajno zmagali pri občinskih volitvah in našega župana vse spoštuje. Število Majdičevih pristašev se manjša od dne do dne, pa še ti so taki, da mu nismo nevoščljivi. Samo to mu zamerimo, ker nam je pri volitvah hotel vsiliti človeka, ki ga iz vseh gostiln mečejo, doma mu pa otroci in žena stradajo. Kadili bomo za Majdičem, ker se bomo spominjali, **kako smo imeli lep božji grob,** dokler nas ni Bog z Majdičem kaznoval.

d **Iz Kanderš pri Vačah.** Znani dopisunče »Lažiljuba« z Vač kar ne more pozabiti slavnostnega dneva občinskih volitev občine Kanderše z dne 27. listopada 1911. Toda, kar se je Francek naučil, to tudi stari France vedno prežvekuje! Saj tudi v Čemšeniku ne pozabijo dneva, kadar spravljajo praproto; še dlje časa se pogovarjajo, kje se je bolj jedlo in pilo. Enako se je dogajalo znanemu dopisunčetu. Komaj se je oddala zadnja glasovnica, jo takoj pobašejo ti gospodki po Izraelovi šegi k polnim loncem mesa in vrčem vina.

A pijani veselja nad zmago, vdani v voljo božjo, so zapeli zahvalno pesem:

Z močjo laži smo vse storil',
ostali bomo na krmil',
a Knol in Majdič, to so tič',
premagal nas ne bo hudič,
kar giblje vse in kar živi
naj slavno gardo to časti.

Tega še tudi nisi pozabil, kako si trupal ti in tvoje trepetlike v božjem strahu proti Ljubljani, da bi kmalu vse iz hlač zropotalo, kar je bilo notri in se trkali na prsi, rekoč: Pomagaj nam bog in vsi svetniki! Saj je tudi neki ščetinasti dedec javkal po Brišah okrog volilcev: »Krščanski ljudje, volite z nami; ako liberalci zmagajo, smo pogubljeni!« Pozor, častiti bralci »Slovenskega Doma«, kako moč imamo liberalci: ako bi mi zmagali, pa bi poslali klerikalno gospodo k peklenščeku na gostije. Vidiš, dopisunče, kar se tiče Boltinovega delovanja pri šoli: kot predsednik krajnega šolskega sveta na Sv. Gori se on toliko briga za tvoje čvekute, kot za predlanski sneg. Tudi šolske peči ti ne dajo miru, a duša božja: kaj pa tisti štedilnik, ko si ga ti napravil svoji simpatični Urški, ki več stane, kakor vse šolske peči na Sv. Gori, toda kaj, to je za božjega volka, za tega ni nikoli preveč, a ubogi, bolelni učitelj naj dela pokoro na mrzlem, saj mu bo po smrti vrag kuril za petami. Da si dobil izvornik pritožbe v roke, ni zlodej, da ti je pomagal bog Pobasaj. Lepa družba. Komarje precejate, kamele požirate! Gospa pokojnega L. Delkotta ovadi to družbo okrajnemu sodišču, ki si je dobila pravico, stikati po omari in miznici za spisi svojega pokojnega soproga in ki je sedaj tvoja last. Kar se tiče pritožbe zoper hujškače okrajnega in krajnega šolskega sveta, ta zadeva se ti vsak čas lahko pojasni, ako res želiš gmotne škode svojim ljubljencem, sebi pa dolg nos!

d **Iz Dobropolj.** (Javno vprašanje na naše župane: gg. Prelesnika, Zevnika in Mustarja.) — Predno se je storil sklep pred nekaj leti, pri nas zidati novo šolo, smo slišali od merodajnih oseb obljubo, da bo k zgradbi nove šole v Dobropoljah dež. odbor prispeval znatno vsoto, najmanj 2000 K. Zato sedaj vprašamo Dobropoljci javno goriimenovane župane: 1. Ali je dal deželni odbor gori imenovano podporo? 2. Če jo je dal, kam se je ista porabila? — Menda ni res, kar se po fari govori, da se je ista podpora od deželnega odbora izplačala g. župniku in da se je že uporabila, da se pa ne ve zakaj. Gospodje župani! Vi ste storili obljubo, da boste zvesto in postavno izpolnovali svojo dolžnost, zato vas prosimo, da tudi glede šole to storite. Saj ni vaša dolžnost, nam nakladati samo visoke šolske naklade in pobirati samo čimdalje več drv, ampak je vaša dolžnost tudi, da pregledate šolske račune in kam da gre šolski denar. Varujte nas, da ne pridejo nad šolski denar zopet taki nepoklicani prsti, kakor so bili pred ne-

давним časom prišli nad šolska drva. — Imejte za denar še večjo skrb, kakor za šolska drva, kajti denar je v današnjih hudih časih še bolj lakomen. Prosimo torej v tem oziru javnega odgovora!

Več Dobropoljcev.

d **Iz Dobropolj.** Znanemu dopisunčetu dobropoljskemu v »Slovenču« ni zopet dala žilica miru v minolem tednu. Strašna jezica, ki kolje zaradi tega, da nima on s svojimi podrepniki vred pri dobropoljskem ognjegasnem društvu prav nobene besede in veljave, zapeljala ga je tako daleč, da je zopet mahnil zadnje dni z loparjem po našem, po vsej fari priljubljenem, gasilnem društvu. Ampak, ljudje božji, tisti lopar, s katerim je mahnil, je že strašno star; spada namreč v dobo onih žalostnih dogodkov, v kateri so kraljevali pri požarni brambi res sami kimavci in podrepniki. Zato naj se ti sedaj zahvalijo za izkazano jim čast »Slovenčevemu« dopisniku. Res je, da je šla dobropoljska požarna bramba gasit vzhajajočo luno proti Strugam; to pa se je zgodilo v letu 1903 po rojstvu Gospodovem, v času, ko so jo vodili od zmage do slave kot načelnik: vedno smrčeči Sel, po domače Erčul iz Zagorice, Štihov ata kot blagajnik in kot glavna duša celega podjetja neizogibni Krže iz Vidma. Pri tistem slavnem požaru v Strugah, ko je luna gorela, so najbolj odlično sodelovali ravnokar imenovani trije generali dobropoljskega klerikalizma, in če sedaj gospodom ni všeč, da so dospeli do te časti v javnosti, naj se zahvalijo svojemu iskrenemu prijatelju, znanemu »Slovenčevemu« dopisniku. Požarna bramba dobropoljska pa ne hodi več gasit lune, odkar je prišla v roke pametnim ljudem.

d **Iz Tržišča pri Sv. Trojici.** Jaz Vam moram sporočiti, kako je vaš ljubljanski škof Jeglič v ljubezni s svojim bližnjim. Kadarkoli ga vrag prinese k nam na Dolenjsko, vsepovsod hudobijo in politiko stresa, kakor garjeva ovca bolèzen, kamor pride. Ko je bil ta nerodnež pred Veliko nočjo na Tržišah pri Sv. Trojici, je naredil zopet veliko kletvine pri poštenih možeh. On je župniku prepovedal, da ne sme nobenega tistega moža ne za krstnega in ne za birmskega botra vzeti, kateri bere »Slovenski Dom«, »Zarjo«, »Štajerca« itd. Potem je prinesel Anton Jelenc iz Gabrijel nekega zakonskega otroka h krstu. Župnik ga ni hotel krstiti ter je botre z nekrščenim otrokom domov poslal. Ta Anton Jelenc je posestnik, dober gospodar, v zastopnosti s sosedi in je tudi v občinskem odboru. Zato pa jaz vprašam škofa in župnika Vidmarja, ali sta ona dva prava duhovnika, ko take poštene može v sramoto in kletvino pripravljata? Oh, kaj moram jaz reči od škofa, da je on tisti ta dvanajsti opostel Kristusov. Tudi še to jaz vprašam škofa in druge duhovnike, kaj bi zdaj Kristus naredil, ako bi prišel v cerkev,

kjer se vse povsod samo politika in zabavljanje s prižnice sliši. Takrat je vzel koročač in jih je iztepel s tempelja, zdaj bi pa moral vzeti železno palico in bi vse take ljudi ven zapodil. Ko bi bil škof dober duhovski vodja, bi bili tudi drugi duhovniki gotovo dobri, **pa on je sam največji politikar**, pa tudi druge nič drugega noče učiti. Jaz svetujem škofu, da naj nas Dolenjce v miru pusti. On ne bode pri nas prav nič opravil s svojo umazano politiko, raje naj pomisli, kaj se godi po farovžih, kaplanijah, samostanih in po cerkvah. Lahko mu naštejemo veliko strašne farške hudobije, katerih je skoraj mene sram imenovati. Samo to za sedaj, ako pa ne bo pri nas miru pred njim, bom pa jaz drugikrat veliko vse naravnost od farovških in kloštrskih gospodov v »Slovenskem Domu« naznanil. Mi Dolenjci že dobro poznamo tičke po perju, ni nam nič treba škofa, da bi nam pravil, kako se kateri imenuje. Jaz sem že dolgo časa na svetu, ali še nikoli se ni po cerkvah tako godilo, kakor se sedaj. Mi, napredni kmetje, imamo vedno cerkev za **hišo božjo in sveto vero držimo**. Farji pa so sveto cerkev obrnili v politično dvorano. Dobri in nam priljubljeni list »Slovenski Dom« beremo od prvega natisa dalje, in ga bomo, ker nam lepo iz srca piše. — Na zdravje! — **Dolenjski kmet.**

d Novorojenček brez krsta. Naš župnik ne krsti otroka, ako je boter naročnik »Slovenskega Doma«. Tako se je pripetil prvi slučaj dne 3. aprila t. l. v Tržišču na Dolenjskem. Oče je poslal novorojeno dete h krstu. Kakor po navadi, tako je tudi sedaj naznanil boter župniku krst, a on je opravil to svoje, prišla je takoj politika in časopisje na vrsto, bila je to dolga afera, in slednjič je zahteval župnik od botra častno besedo, da naj se zaveže, opustiti »Slovenski Dom«. Ker se pa mož ni dal na nobene zahtevo, niti prošnjo obrniti, ga je župnik odslovil od botrije. G. župnik, pri nas so večinoma naročniki naprednih listov, bodo tedaj tudi po večini otroci brez krsta? No, za vas bo bolje, eno delo je manj, in tako se boste s časoma lahko drugih rešili. Ako človek ni krščen, ni kristjan in ko umrje, ga vam tudi pokopati ni treba, poročiti tudi ne — spovedovati in obhajati tudi ne, tudi učiti krščanskega nauka ne, ker ni krščen, zato ni kristjan, in to bo sedaj pri nas. Tedaj popolnoma neodvisni od duhovnikov, brez vas popolnoma lahko prebijemo, potemtakem imamo vas samo za stroške, ker je vam **več politika, kakor vera**. »Pustite male k meni, ker njih je nebeško kraljestvo,« je karal učence naš Izveličar, ali se vi tudi tako ravnete? Mi imamo vero in hočemo biti kristjan, izpolnovati zapovedi in ljubiti bližnjega kakor je Izveličar učil. A vi nas podite od naše cerkve, ni le to res!

d Iz Št. Lovrenca. Velikonočni pone-deljek se je godilo veliko pohujšanje in se

izvršil velik greh v farni cerkvi. Sam župnik Oblak je na prižnici bral neki članek iz »Slovenskega Doma«, ki ga je škof prepovedal brati. Pripovedoval nam je, kako grdo laže ta list, kateremu ni mesta v katoliški hiši, in se upa celo poseči po njegovi vesti. Pral se je na prižnici ter pripomnil, da to on tako ve, da farani ne verjamejo lažnjivemu dopisniku »Slovenskega Doma«, ampak kaj si bodo mislili ljudje drugod od njega, kjer ga ne poznajo. Mi pa pravimo tako: Kdor vas, gospod župnik, ne pozna, ta ima mogoče malo več zaupanja do vas, mi farani pa, ki poznamo dobro vas in vaša dela, smo pa prepričani, da je dopis gola istina, in le čudimo se, kako se upate dopis staviti na laž. Mislite si pač, na prižnici se sme marsikaj povedati, **ker se vam ne sme odgovarjati**. Pozivljamo vas pa, da stopite javno pred nas, kjer bomo govorili tudi mi in takrat bomo videli, kdo laže.

d Iz Št. Lovrenca. V nedeljo smo bili toliko srečni, da sta nas počastila naša dva poslanca, Hladnik in Lampe. Hladniku bi ne imeli skoro nič ugovarjati, saj tako ni drugega poročal, kakor kako se na Dunaj vozi, kako lep da je Dunaj, o zvišanju uradniških plač, le **o zvišanju duhovniških plač ni vedel** nič povedati, ter kaj je storil za nas kmete v času od izvolitve v državni zbor. Svetovali bi mu, mesto da bi na shodih čenčaril, naj bi bil šel na polje, na vrtove ter vinograde pogledat, koliko škode nam je napravila zadnja slana. Čisto drugače pa smo govorili z dr. Lampetom. — Mali možiček začne s poročanjem deželnega zbora. Ko se mu je začelo ugovarjati z napredne kmečke strani, se je možičelj razjezil ter vpil in rabil po svoji navadi najgrje psovke, kakor **liberalni lumpje, mi vas bomo že še krišpali in gajžljali**. Takrat pa je izbruhnila iz vsakega poštenega človeka jeza in Lampe jih je slišal, kakor še malokje. Iz kmečkih ust je moral Lampe slišati, da takih psovok, ki jih rabi Lampe, se ne sliši **niti iz ust zadnjega fakina**. Sklicatelj shoda, župnik Oblak, je takoj uvidel razpoloženje na shodu, kajti bilo je najmanj dve tretjini naprednjakov, ter naredil mir s tem, da nas je zagotovil, da nas Lampe ne bo več tako grdo napadal. Ne vemo, ali je srboritemu Lampetu upadel pogum, ali kaj, niti besedice liberallec se ni upal več imenovati. Nato nam je začel obljubljeni ceste, in celo vodovod dobimo. Vse seveda le na papirju zrisano. Rekel je, kar sklenite, da se morajo ceste graditi, pa se bodo, za denar ni treba skrbeti, to bo že on dal. Celemu govoru so poslušalci živo ugovarjali, ko pa nas je Oblak zagotovil, da po govoru Lampeta dobi vsak svobodno besedo, smo pustili, da je Lampe končal govor nemoteno. Nato se je oglasil k besedi neki naprednjak. Ko je vprašal Lampeta, kako da toliko stvari pove, le tega ne, kaj je s tistimi 10 milijoni za deželno elektrarno, ter da po-

nuja denar za ceste, češ, da ni treba nam skrbeti, kje ga on dobi. Povedal naj bi bil raje, od kod to, da so se za vladanje klerikalnih mogotnežev deželne naklade tako zvišale. Ko je končno predlagal, **naj se da poslancu Lampetu nezaupnica, katera je bila z veliko večino sprejeta**, niso hoteli klici: »Doli z Lampetom!« ponehati. Sedaj pa ves raztogoten prične Lampe z desetimi milijoni. Pred leti se je vzelo osem milijonsko deželno posojilo, za odkup grajske tlake; pozabil je povedati, **da tudi klošterske**, in teh 8 milijonov še do danes ni plačanih in te so vzeli liberalci na posodo, o teh ne veste nič —? Kaj pa je to deset milijonov, ti se bodo šele do leta 1929 splačevali. **Denar za ceste seveda boste morali vi pri davkih oddati v mojo blagajno**, kdo pa je toliko neumen, da iz svojega žepa kaj da? (To vemo, da klerikalni poslanci gotovo nič.) Nato se razkorači, po svoji misli si svest sedaj popolnega zaupanja, da se je dobro odrezal predgovorniku, rekoč: Možje, glejte, takle fantalin se upa mene vprašati, kako ravnam z deželnim posojilom, mene, ki regiram celo Kranjsko, in meni očita, da jaz zapravljam ljudski denar, kdor se tako daleč spozabi, **da se upa kritizirati moja dejanja**, ta je ali **lump, ali pa norec**. S temi besedami je zagovarjal svoje delovanje kot deželni odbornik. Čul bi jih bil še nekaj, ali Oblak je umaknil svojo mož - besedo in ni pustil govoriti nobenemu naprednjaku ter shod zaključil. Ker Lampeta ne moremo tožiti radi omenjenih psovok, ker je poslanec, ga bomo pa **sodili sami, pri prihodnjih deželnozborskih volitvah z glasovnicami v rokah**. Takemu, ki pravi, da je za kmete, ki se upajo **sami misliti in se ne dajo vsakemu komandirati, posebna dežela, mi kmetje ne damo nobenega glasu**. Poslali jih bomo v tisto posebno deželo, katero je on namenil za naprednjake. — Omenimo naj še, kako so se obnašali naši vzor - možje z županom na čelu: na cesti so stali okoli Lampeta **s klobukom pod pazduho** ter se mu klanjali do tal, ter čakali, kdaj pade od njega milostni groš. In Lampe vrže vsakemu grizljivej deželne podpore. Mi pa brez podpore, katere se deli samo nezavednem in Lampetovim podrepnikom, vseeno shajamo, čeravno težko, pa pošteno, klerikalec pa, ki načeljuje vse, uradom in je posebni ljubljenec duhovnih gospodov, se maje na vse strani. Kakor Lampetova, tako bo tudi njegova slava kmalu izginila.

d Iz Prečne. Predraga prečenska fara, oh, kako je ona s plotom obdana. Gospodu Vintarju se je županski stolček zlomil. Zopet se bližajo volitve. Kako si zopet jezičke brusijo klerikalci in napenjajo vse svoje moči. Naprednjaki, **ne podajte se!** Proč s klerikalizmom! On je še v cerkvi neroden, kakor motovilo v vreči. Naš gospod kaplan, kako je poštenjak! Ta gospod je ena dobra duša: pri prvi volitvi, oh, kako so izvrstno **svojo politično službo**

opravljali; duhovska pa je šla rakom žvižgat. Lase si znate raz glave puliti zaradi prihodnje volitve. Radi bi ugnali vse farane v kozji rog, pa se vam ne damo. Boljše bi bilo, da bi šli malo v cerkev pogledat, kaj dela vaša obrt, ne pa agitirat za nove volitve. Prav dober gospod ste vi. Zakaj ste pa šli v lemenat, če vas politika bolj zanima ko cerkev?

d Št. Rupert. Ob vso sapo sem prišel, gospod urednik! Pomislite, kakšna nesreča se je zgodila. Naš gosp. kaplan imajo vso obžgano glavo. Preveč so skrbni, zato v vsako reč vtaknejo svoj nos. Tako se je pripetilo, da so si ga obžgali. Ko bi jih mogel pripraviti, da bi bili pet minut pri miru, bi jih vzel na »kontrafe« in bi Vam jo poslal. To bi bil užitek! So res velik revež. Kadar ozdravijo, Vam že sporočimo.

Prst božji je pravičen.

d Iz Št. Janža. Na Veliki ponedeljek je povabil Knezov Nace s Koluderja župnika Bajca in čuke v Kamniško goro, kjer ima zidanico, na pijačo in kar je samoobsebi umevno, so se povabilu radi odzvali. Ker pa preobila pijača rada povzroči drisko, se je tudi nekega — ali večih — izmed te pobožne skupine polotila in ponedeljek je pri zidanici grozdno prešo Knezovega Naceta. Izgledalo je tako, kot v grmovju, kjer smrdokavra gnezdi. Drugi dan je pa Nace snažil in snažil, pa nikakor ni mogel odpraviti fekalijškega duha raz preše. — Sehr appetitlich. — Žival je veliko bolj čedna.

d Škocijan. Tone Krmežljavček je avanziral za revizorja »čukulade« v krškem okraju. Naše iskrene čestitke, a če bo povsod na tako slabo naletel, kakor pri nas, da mora načelnika kupiti, in sicer za dve kroni, da mu delajo parado — potem se bog usmili njegove puhle glave! Tone, smolo pa imaš! Vse se ti bo skuvalo, še »fuks« te ne uboga! Pomilujemo te! Pri velikonočni procesiji si jo tudi pokidal — koliko te je pa »koštala« parada, zastoni ne gre noben čuk v »ogenj« za čast in slavo božjo! Smola — ti presneta smola!

Uskok.

d Škocijan. V 69. številki »Slovenca« se neka lažnjiva glista zopet spotika v mojo osebo in premleva laži, katere je že pred pol letom predbacival. Trdi se, da sem predlagal radi Debevc iz Zloganj, ki je klerikalec, da se mu kot takemu ne da nobene podpore. Da pa je to iz trte izvita, debela laž, bo potrdil cel občinski odbor, kateremu je znano, da je Debevc takoj prvo nedeljo po občinski seji dobil od gosp. župana Činkoleta 100 K (reci sta kron) in da se je na moj predlog priporočalo, dati istotoliko kakor domačinu tudi mokronoškim pogorelcem! Rad bi pa videl, da bi se ta mojster laži podpisal s polnim imenom, kar storim jaz, ker si štejem globoko pod častjo, da bi anonimnim potom kratil ljudem čast in poštenje. Lažnjivemu »Slo-

venčevemu« in »Lažiljubovemu« dopisunu, za katerega resniča sploh ne eksistira, kličem: Na svidenje!

Škocijan, dne 29. marca 1912.

Peter Durjava.

d Iz Cerkelj na Dolenjskem. V cerkljanski občini je večina odbornikov S. L. S. odstopilo iz občinskega zastopa. Podpisali so sledečo izjavo: »Glede na to, da je župan g. Alojzij Marinček s svojimi političnimi pristaši dal po občinskem tajniku narediti ugovor proti občinskim volitvam, ki so se vršile dne 15. in 16. novembra; — glede na to, da se v tem ugovoru sumničijo naši pristaši raznih kaznivih dejanj; glede na to, da se v tem ugovoru dolži g. župnika Antona Gabriča zločina, češ, da je glasovnice volilcem s silo trgjal in jih zamenjaval (kar je resnica, ni laž!); glede na to, da gg. orožniki vso zadevo preiskujejo in se ljudem, ki ne poznajo položaja, dozdeva, kakor bi bili naši politični pristaši zakrivili kako hudodelstvo, ne moremo nič več sodelovati z dosedanjim g. županom in njegovimi političnimi pristaši v občinskem odboru ter odlagamo odborništvo, ki nam je bilo poverjeno meseca maja 1909. — Cerklje, dne 24. februarja 1912. — (Slede podpisi.)« — Jezi jih strašno, da se je v pritožbi odkril način njih postopanja pri volitvi. Mislili ste namreč, ker so bili pri komisiji sami priprosti možje narodno-napredne stranke, da so tudi gluhi in slepi za vse spletko. Pa ste se zmotili. Žal da se s tem klerikalnim ljudem samo dozdeva, pa da se ne dajo prepričati o sleparskih dejanjih njih voditeljev, a kmalu bodo tudi ti spregledali. Ako bi bilo vaše početje v redu, zakaj bi vas ugovor proti volitvam tako razkačil, da ne veste, kako bi se maščevali. Čudno se nam pa vidi, kaj so mislili te pobožne duše doseči s tem, da so odstopili od odbora, ker do sedaj se še ni videlo nad njihovimi glavami nikakoršnih nebeških žarkov. Čez glavo jim je najbolj to, ker pritožba ni tako dolgo rešena, čeprav se so že potrudili eni od njih pismeno in osebno pri deželnem odboru in vladi. A vse nič ne pomaga, s potrpljenjem se marajo mazati in čakati tako zaželjene rešitve. Gosp. Marinček pa le županuje do prihodnje volitve brez odbora.

d Iz Rake dobiva uredništvo dopise, ki se bavijo preveč z osebnostmi. Naloga političnega časopisa ni, da bi se v njem osebne in konkurenčne zadeve obravnavale pred javnostjo, katere to prav nič ne zanima. Podobne stvari naj odpravijo vaščani doma med seboj. Če se še zasebno ne znate poravnati, kako naj ima takšno javno prerekanje drug uspeh, kot da drug drugega odbijamo od dela. Take razmere so edino le klerikalcem v prid. — Medsebojne dobre stvari in vzglede posnemajmo, slabe strani, brez katerih ni nihče izmed nas, pa pozabimo. Z jezo, zabavljanjem in sovraštvom se na svetu še nič do-

brega ni storilo, prijazna beseda je pa že marsikje zalegla in bo tudi na Raki; za prijaznost je vsak človek dovzeten. Prosimo torej svoje somišljenike, naj nam prizaneso z osebnostmi. »Slov. Domu« pomanjkuje prostora, tako da moramo celo resne in stvarne dopise odlagati in krajšati, po pravici bi nam torej zamerili vsi naši naročniki, če bi tratili papir za osebne prepire. — Poročajte splošne stvari!

o Gorenjske novice o

g Iz škofjeloške okolice. (Kako se pri nas dostavlja »Slovenski Dom«?) V naši okolici imamo za pismonošo nekega možaka, ki je zelo vnet klerikalec. Zelo mu je hudo, ker mora obenem z drugimi časopisi dostavljati tudi »Slovenski Dom«. Večkrat se je že zgodilo, da je prigovarjal našim naročnikom, naj pošljejo list nazaj, ali pa jim je pri dostavljanju lista nagajal, ker bi on raje dostavljal samo »Domoljuba« in »Bogoljuba«, za katera lista povsod agitira, če le more. Zgodilo se je tudi, da je nekemu našemu naročniku prinesel list šele v ponedeljek, namesto v soboto, čeprav pride v dotično vas vsaki dan, in prinesel mu je list ves raztrgan in zamazan, pri tem pa je bil še celo toliko predrzen, da je ženo dotičnega nagovarjal, naj pregovori moža, da pošlje list nazaj. Seveda ni tam nič opravil in jo je moral klaverno odkuriti. Pa tudi na druge stvari ne gleda, da bi jih redno dostavljali naslovljencem. So nam znani taki slučaji, pa za danes raje molčimo, povedali bomo le, če ne bo vestno opravljal svoje službe. O takih stvareh smo že večkrat slišali pritožbe, pa nismo mogli verjeti, da bi tako pobožen človek mogel kaj takega storiti, da bi ne opravljal dolžnosti svojega stanu tako, kot to predpisuje katekizem. Svetujemo mu, naj skrbi, da bo »Slovenski Dom« tako dostavljal, kot ga ima, ne bomo pa dopustili, da bi delal z njim, kot dela gotova žival z mehkom, saj je to, kar si upa vse početi tak klerikalni pismonoša, že res preneumno. Imej pamet, drugače znaš še več izvedeti.

Naročnik.

g Sv. Duh pri Škofji Loki. Dne 12. aprila se je pri nas zgodil slučaj, kakoršnega že dolgo nismo slišali. Prišel je nek tujec, kakih 25 let star, ki je govoril le nemško, ter ogledoval Ajmanov grad, ki je last bivšega deželnega glavarja gosp. plem. Detele. Zvečer, ko je bilo vse temno, gre pred grad, potrka na vrata, nakar mu pride grajski hišnik, ki je mislil, da prihaja domov njegova hči, odpret. Ko odpre, zavpije tujec nanj: denar ali življenje, in udari hišnika po glavi ter mu zbije luč iz rok. Hišnik zagrabi nato na mizi ležeč nož ter napadalca pošteno osuje z njim, nakar ves prestrašen zbeži. Ko potem pride nazaj, ne najde napadalca nikjer, ker je bil med tem časom že zbežal. Napadalca pa

so videli kmetje drugi dan v bližini Crngroba, kjer so ga orožniki vlovili in odpeljali v zapore loškega sodišča. Napadalec je, kakor smo zvedeli, ubegli kaznjene iz prisilne delavnice. Zadobil je precejšnje rane, ki mu jih je prizadejal hišnik, a tudi hišnik je dobil rano na roki in se je baje tako prestrašil, da je dobil celo pljučnico. Napadalec je najbrže mislil, da bo v gradu našel mnogo stvari, a se mu je njegov namen ponesrečil.

g Iz Sostrega pri Sv. Lenartu. Gospod urednik! Čudno se bode vam zdelo, ko dobite iz neznane vasi kak dopis za »Slovenski Dom«. Prepričani smo, da sedaj jih boste dobili kaj več, ker naš mlečni kaplanče nam ne da nikakega miru. Pretečeno nedeljo se je na leci spravil na naše mirne može in fante. Zaletaval se je vanje zavoljo bandera, ker ga niso hoteli nositi pri procesiji. Ali to pa on ne premisli, da so bandero čuki raztrgali in oni naj je pa še pri procesiji nosijo. Ker se potrebuje novo bandero, je naj pa čuki napravijo. Ker tudi naše še zaslepljeno ljudstvo je malo spregledalo, da se ne bo pustilo od enega pobalina zabavljati. Kaplanče, tebi pa svetujemo to, da pusti nas v miru, če ne, pa znaš iti, od koder si prišel. Za enkrat samo toliko, prihodnjič kaj več, ker gradiva imamo še dovolj. — **Zavedni kmetje.**

g Iz Črnega grabna. V Lukovici dobimo živinozdravnika. Deželni odbor je imenoval za to mesto gosp. J. Šlajpaha. To je gotovo veliko vredno za cel brdski okraj, ker smo bili dosedaj v tem oziru vezani na gospoda živinozdravnika v Kamniku. Koliko živine pogine kmetom, ker nimajo v pravem času zdravniške pomoči. Sedaj se ne bode nihče mogel izgovarjati, da o bolezni ne more klicati živinozdravnika. Naš nasvet je torej, naj se vsakdo posluži živinozdravnika v slučaju nesreče. — Nasproti temu, da dobimo živinozdravnika, pa moramo z žalostjo zvedeti, da izgubimo zdravnika iz Št. Vida. Gosp. dr. K. Konvalinca je namreč imenovan za zdravnika v Toplice na Dolenjskem. Kdaj dobimo drugega, če ga sploh dobimo, se ne ve. Nekateri trdijo, da ga v Lukovico sploh ne dobimo več, kar pa ni verjetno, ker na sedežu sodnije ne morejo biti brez zdravnika. Prizadete občine naj bi storile korake, da se to izpraznjeno mesto hitro zasede. — **Domžalski Sokol** je imel na belo nedeljo svoj prvi pomladanski peš-izlet v Krašnje, kjer je bil navdušeno sprejet. Zleta se je udeležilo 30 Sokolov, ki so imeli odmor v Krašnji, v gostilni pri P. Klopčiču.

g Nekaj o našem perutninarstvu. Za svojo perutnino se do zadnjih časov sem nismo preveč brigali. Ali v zadnjem času pa se je tudi v tej gospodarski panogi obrnilo mnogo na bolje. Želeti je, da se tudi naše perutninstvo povzdigne do one stopinje, kot je v drugih deželah, saj nam perutnina donaša že itak dokaj tisočakov v

deželb. Treba se zato poprijeti z večjo vnmemo perutninstva, to posebno tam, kjer se ti pridelki lahko spečajo v denar, kakor n. pr. v bližini trgov in mest, kjer se da brez posebnih stroškov spraviti pridelke na trg. Pa tudi v krajih, kjer ni blizu tržišč, se da perutnino z uspehom gojiti, saj tudi za dom perutnina ne škodi. Dobra gospodinja ne more nikdar zadosti preceniti perutninskih pridelkov, posebno jajc. Pa tudi meso perutnine ne škodi na nobeni mizi, pa naj bo tudi kmečka. Rekel sem, da se je v zadnjem času obrnilo z našo perutnino nekoliko na bolje. Res je to, zato pa je bil že skrajni čas. Saj bi moralo biti perutninsko meso vpeljano splošno kot ljudska hrana, ne pa samo za takozvane boljše kroge. Da bi bila to potrata, pa ob današnjih neznosnih cenah govejega mesa še misliti ni. Za povzdigo perutninstva pa pripomorejo mnogo tudi perutninske razstave, katerih namen je, vzbuditi zanimanje za rejo perutnine. Tako razstavo je priredila osrednja perutninarska zadruga v Ljubljani dne 30. in 31. marca in 1. aprila t. l. na vrtu hotela »Union«. Ta razstava, ki je, kakor rečeno, trajala tri dni, nam je pokazala, kaj se da vse z umno rejo doseči. Videli smo na razstavi razne vrste domače perutnine, posebno kokoši, izmed katerih so nam najbolj ugajale naše izvrstne jajčarice italijanke in pa težke plimovke, katere so dobre za jajca in meso. Res, bilo je nekaj krasnega, videti toliko raznih vrst kokoši, ki so bile ena lepša od druge. Pa tudi rac je bilo dokaj razstavljenih, ki so bile posebno lepe. Druge perutnine, kakor gosi, puranov i. dr. pa je bilo manj, ki pa tudi ne pride pri nas toliko v poštev. Razstavljeni so bili tudi kunci, izmed katerih so bili orjaški holandski posebno lepi. Razstavljalcem se je razdelilo mnogo daril (115). **Prvo darilo za kokoši je dobil gosp. Jelovšek na Vrhniki, za race gosp. Penca v Mokronogu, za purane pa gosp. Muley v Logatcu** in seveda med temi še mnogo drugih, katerih pa radi prostora ne moremo navesti. — Ta razstava je pokazala zelo mnogo, zato gre vsa čast prirediteljem. Želeti je, da bi se podobne razstave še večkrat prirejale. — Tudi obisk razstave je bil naravnost velikanski, kar znači, da se za rejo perutnine in malih živali vzbuja vedno večje zanimanje. Zato je upati, da tudi pri nas dosežemo mnogo uspehov, če bomo obrnili večjo pozornost na rejo perutnine.

o Notranjske novice o

n Pevsko društvo »Javornik« v Matenji vasi priredi dne 5. maja ob 5. popoldne v prostorih gosp. M. Žnidaršiča v Matenji vasi veselico s sledečim sporedom: Petje, poje mešan zbor. Uprizori se igra »Popolna žena«, veseloigra v enem dejanju, dalje srečolov, šaljiva pošta in ples in prosta zabava. Čisti dobiček je namenjen polovico za Ciril - Metodovo podružnico

v Matenji vasi in polovico za »Ljudsko knjižnico« v Matenji vasi. K obilni udeležbi vabi — o d b o r.

n Iz Žirov. V zadnjem »Domoljubu« je napadel klerikalni dopisnik iz Žirov vrlo dobračevsko gasilno društvo, radi tega, ker se je sklenilo na občnem zboru, da se društvo ne udeležuje cerkvenih procesij, ker je edini in glavni namen gasilnih društev, da pomagajo svojemu bližnjemu v slučaju nesreče, ko preti ljudskemu imetju eden največjih uničujočih elementov — ogenj. Da se ta namen lažje in temeljiteje doseže, so potrebne tem društvom večkratne vaje z brizgalno; da si pa zamorejo taka društva nabaviti vso potrebno opremo za gasitev ognja, so navezana na pomoč občinstva, iz tega namena se prirejajo tudi veselice. Vse drugo pa, kar se stori izven tega delokroga, je le nepotrebna navlaka in gola formalnost, to so vsakovrstni nastopi pri paradah, med koje spadajo tudi procesije. Da se je dobračevsko gasilno društvo odpovedalo nastopom pri procesijah, ima popolnoma prav in ni svojega namena docela nič zgrešilo, temveč svoje člane samo oprostilo od nepotrebnih sitnosti. Ako blagoslovljeni dopisnik vidi reševanje vere samo v formalnosti, javnih nastopih pri slavnostih in javnih prireditvah, kaj slabo razume vero, ali mogoče po klerikalnih nazorih dobro (ako je njim vera samo zunanost »farizejstvo«). Vera je stvar srca in čustev in kdor jo ima v srcu, mu jo nobeden vzeti ne more in vsi taki se udeležijo procesij vseeno, ako se jih društva, h kojim pripada, udeležijo ali ne. In noben dobračevski gasilec ni nikogar nagovarjal, naj se procesij ne udeleži. Dobračevsko gasilno društvo je bilo v slučaju nesreče vedno prvo na mestu in je svojo nalogo še vsikdar častno rešilo in radi tega tudi uživa pri občinstvu dober vzgled in mu ga dosedaj še sploh nobeden ni skušal izpodkopavati tako očitno, kakor to dela klerikalni dopisnik, po kojega nazorih bi morala biti vsa gasilna društva samo za štafažo pri klerikalnih prireditvah, ako pa v slučaju požara kaj pomagajo, ali nič, to je postranska stvar. Da so dobračevski gasilci koga od verskega življenja odvajali, je laž, ki se je rodila v glavi lažnjivega in škodoželjnega dopisnika. Dobračevsko gasilno društvo pa naj le hodi po edino pravi poti in bodi vsikdar le bližnjemu v pomoč!

Jakob Bogataj, t. c. načelnik.

Ostali slovenski kraji

o V Brojenici pri Trstu, kjer kopljejo tunel, da bi prišli do vode, se prav pogostoma dogajajo nesreče. Ne mine skoro teden, da ne bi kakega težko ali lahko ranjenega delavca peljali v tržaško bolnico. Pretekli teden sta bila pa kar dva taka slučaja. Na velikonočni ponedeljek se je hudo ponesrečil na glavi nek Italijan; na belo

nedeljo pa je bil hudo ranjen 59letni Ivan Ž. iz Ipave. Padel je tri metre globoko ter se je poleg tega, da si je zlomil levo rebro, tudi hudo poškodoval na desnem kolenu, na obrazu in na levi roki. Reveža so odpeljali z avtomobilom v bolnico. — Pri tem delu je zaposlenih več Kranjcev, Hrvatov, Italijanov. Delo bo trajalo še par let in še ni prav gotovo, če pridejo do zaželjene vode.

o **Na Božjem Polju pri Proseku** je pogorela pretekli teden lastniku gosp. Bachmanu tovarna za porcelan. Težko, da se bode zopet sezidala. Škoda, da bi izginila ta tovarna odtod, kjer imamo tako bore malo industrije.

o **V Sv. Križu pri Trstu** je veselica pretečeno nedeljo vspela nad vse pričakovanje sijajno. Velika dvorana in galerija sta bili natlačeni občinstva. Predsednik, odborniki in mladi pevovodja so lahko ponosni s to prireditvijo. Ljudstvo je pokazalo, da simpatizira z nanovo reformiranim društvom »Skala«. Pevsko društvo »Hajdrih« iz Proseka se je s predsednikom tega društva, gosp. Alojzijem Gorupom, korporativno udeležilo veselice. Prihiteli so celo gosti iz Istre. Da so bile tudi druge bližnje vasi, kakor: Nabrežina, Kontovel, Zgonik itd. dobro zastopane, je umevno. Največ zasluge, da se je veselica tako impozantno obnesla, pa imata, kakor se nam je povedalo, poleg pevovodje gosp. K. brata gg. K., ki sta se z občudovanja vredno nesebičnostjo žrtvovala v dobrobit pevskega društva »Skale«. Le tako naprej in Sv. Križ zasluje daleč naokrog v pravem pomenu besede!

o **V Trstu** je v nedeljo zjutraj 43letna priležnica, Trpotec, vrgla 32letni Frančiški Podlipnik v ulici Sv. Marka koncentrirane fenikalne kisline (hudičevo olje) v obraz. Trpotec je to storila iz maščevanja, ker jej je prevzela Podlipnik ljubčka, krojača Fr. Seme, s katerim je Trpotec imela že tri otroke. Podlipnik bo imela za vedno spačen obraz in morda izgubi celo eno oko. Ako ne bi postavila v kritičnem hipu hitro svojih rok pred oči, bi gotovo popolnoma oslepela. Trpotec so odvedli v zapor, Podlipnik so pa oddali v bolnico. Imeli bosta torej časa dovolj premišljevat o minljivosti »posvetnega« vživanja. — Prava velikomestna slika.

Prosveta

p **Za tiste, ki se radi smejejo.** Človek je potreben zabave in razvedrila. Vsakemu je prirojena želja, da bi se veselil, vsak ljubi smeh in šalo, in kdor je vedno čmeren in slabovoljen, tega se ljudje kar ogibajo. Kadar je človek vesel, pozabi na vse svoje skrbi in na vso resnost življenja in je vsaj nekaj časa srečen. Veselega človeka imajo povsod radi in povsod imajo radi vesele knjige, ki spravijo človeka v

veselje. Taka knjiga je pravo zdravilo za dušo in srce in zato nam prihajajo vedno vpraševanja, po veselih in zabavnih knjigah. V slovenskem jeziku jih še nimamo mnogo, a nekaj jih imamo vendar. Ena teh knjig se imenuje »**Skušnjave Tomaža Krmežljavčka**«. To je tako vesela knjiga, da se ljudje zanjo kar trgajo, in še to prednost ima, da nam pripoveduje resnične dogodke iz farovžev in klerikalnih konsumov. Mož z dežele nam piše o tej knjigi: Pri nas smo kar pokali od smeha, ko smo brali »Skušnjave Tomaža Krmežljavčka«. Kako je to zabavna knjiga in kako resnična je obenem. — Kdor si želi »Skušnjave Tomaža Krmežljavčka«, naj pošlje 2 kroni 60 vin. na **Narodno knjigarno v Ljubljani**, pa dobi to debelo knjigo takoj po pošti.

Gospodarstvo.

Vinogradniki!

V noči na 13. aprila t. l. zadel nas je huda nesreča. Pozebel nam je večji del toliko željno pričakovanega bogatega vinskega pridelka. Vprašal bo gotovo vsak izmed vas, kaj mu je treba sedaj storiti, da ohrani vsaj trto in to, kar je še na njej nepoškodovanega. Zato vam dajem sledeče nasvete:

Za sedaj ne kaže drugega, kakor trto popolnoma pri miru pustiti in opraviti tista dela v vinogradih, ki so sedaj potrebna, to je zlasti okopavanje.

Vsak trtni popek obstoji iz treh oces, enega glavnega in dveh stranskih (podočkov). Sedaj se še ne da zanesljivo presoditi, katera očesa so pozebla. V večini slučajev je pozebel samo glavni ocek in podočka sta zdrava. Eno ali drugo teh stranskih očesa bo pozneje poginilo. Na teh mladikah bo tudi nekaj grozdja, čeprav bolj drobnega. Iz tega razvidite, kako nespametno delajo tisti, ki — morda v nemestni jezi — šparone (napnjence, preveze) stran režejo.

Pustite torej trto v miru. Ko bo nastalo **trajno gorko vreme**, bo sama pokazala, kaj je na njej še živega in to bo treba skrbno varovati.

Potem bomo morali zlasti suhe, od mraza uničene poganjke omandati (obratiti), da se poganjki iz stranskih očes (podočkov) lahko bolj razvijajo. Sedaj pa še ne kaže tega delati, ker bi znalo še to pozebsti, kar je dosedaj še ohranjeno! Vsaj smo še - le sredi aprila in nam grozijo še ledeni možje! — Ko bodo mladi poganjki dosegli dolžino 15—20 cm, potem bo treba vse nepotrebno omandati (obratiti), po cvetenju mladike na šparonih skrajševati itd., da trta po nepotrebni moči ne trati. Zlasti pa ne smemo zanemariti vežnje, **škropljenja** in drugega dela v vinogradih, ker bi imel sicer ta mraz hude posledice še za prihodnja leta!

C. kr. vinarski nadzornik B. Skalický.

Razno

Velika nesreča na morju.

Na morju se je zgodila nesreča, kakršne še ne pomni zgodovina pomorskih voženj.

Na potu v Ameriko je zadela največja ladja, »Titanic«, v ledenik ter se potopila; pri tem je utonilo 1490 oseb, rešilo se jih je pa le 868. Ladja ni bila več daleč od pristanišča. Na krovu je imela 1455 potnikov in 903 uslužbenec. Potniki so večinoma že spali.

Posamezne brzojavke natančno slikajo, kako se je nesreča zgodila. Ko je parnik »Titanic« zadel ob ledenik, je vozil s hitrostjo 18 morskih milj. Le majhen del ledenika se je videl iz morja. Učinek sunka je bil grozen. Led je popolnoma raztrgal eno stran parnika in tudi spodnji del do polovice. Z velikanskim hruščem so pokale jeklene plošče. Voda je z velikansko močjo udrla v odprtino. Ladja se je takoj nagnila. Trije za vodo neprodorni prostori so bili takoj razrušeni. Ostri robovi ledenikovi so sprednji del ladje direktno podolgem prerezali. Pasažirji, ki so ravno legli k počitku, so se zbudili vsled groznega sunka in strašnega hrušča. Vsi prestrašeni so pridrveli moški, ženske in otroci, le napol oblečeni, na krov. Nepopisna panika se je polastila obupanih pasažirjev. Moštvo je držalo disciplino. Kapitanu Smithu se je kmalu posrečilo napraviti mir. Takoj so začeli brezžično brzojaviti. Čez par minut so že prišli odgovori. Medtem so že spustili v morje rešilne čolne. Ženske in otroci so morali iti prvi v čolne. Srce trgajoči prizori so se odigravali na krovu parnika »Titanic«, ko so se ženske in otroci poslavljali od svojih mož in očetov, ki so ostali na ladji. Joka ni bilo konec. Štiri ure se je poškodovana ladja borila proti valovju. Eno uro potem, ko je ladja zadela ob ledenik, je bil prostor za stroje poln vode. Stroji so se hipoma ustavili. Nato je kar naenkrat ugasnila električna luč. Tema in gosta megla ste obdali parnik in rešilne čolne. Predno je še prišla kaka ladja na pomoč, se je potopil parnik z vsemi, ki so ostali na krovu. En del rešilnih čolnov je čez par ur dosegel parnik »Carpathia«, ki je sprejel na krov vse, ki so bili v teh čolnih.

Ameriška admiralska ladja »Minia« poroča, da je videla veliko število ostankov ponesrečene ladje v okolišju, kjer se je zgodila nesreča, vlada nevihta in vihar in pa grozen mraz, vsled česar bo skoro nemogoče, rešiti še one osebe, ki so se morda rešile na plavajoče ledene plošče.

Nesreče je kriva lastnica družbe »White Star Line«, ki je zaukazala kapitanu Smithu, da mora tako hitro voziti, da doseže ladja rekord v prevoznih dobi med

Evropo in Ameriko. Razentega je bilo na ladji samo 18 rešilnih čolnov, kar pri taki ogromni množini potnikov pač nič ni. Na ladji se je vozilo mnogo milijonarjev, bogatih kupcev z dragim kamenjem, denarjem v gotovini, nakitjem itd. Vso škodo cenijo na 200 milijonov kron. Natančni podatki seve niso še znani. Posebno, ker paroplovna družba ni hotela spočetka objaviti brzobjav o nesreči. Ljudje so bili tako grozovito razburjeni, da so uprizorili pred njenimi pisarnami velike demonstracije in policija je preprečila le z največjim naporom, da niso pisarne popolnoma razbili.

Vso nesrečo je torej zakrivila le brezmejnja lakomnost podjetja, kateremu je bil dobiček več, kot varnost življenja par tisoč ljudi.

* »Rodbinska slavnost«. James Willis v Novem Jorku je priredil letos na novega leta dan v svojem stanovanju »rodbinsko slavnost«. Po polnoči so se pa začeli udeleženci prepirati, nato pretepati, nazadnje pa po stari ameriški navadi streljati. Na bojišče je obležal mrtev Dunbar Fames, nevarno obstreljena sta bila pa Miha Geritte in John Fay. Torej slavnost, ki je bila slavnejša, kot marsikako naše svatovauje.

LISTEK.

Začetki taipinske revolucije na Kitajskem l. 1860.

(Prispevek k sedanji kitajski revoluciji.)

V nobeni deželi na svetu ni sedanjost v tako tesni zvezi s preteklostjo, kot na Kitajskem. Velika starost kitajske države je osamel slučaj v svetovni zgodovini, in ista načela, ki so vladala v kitajskem cesarstvu na početku, so še dandanes temeljne točke »črnolasega ljudstva«.

Če hočemo vsaj deloma razumeti revolucijsko gibanje na Kitajskem, si moramo nekoliko ogledati mišljenski svet starih kitajskih modrijanov.

Pri nas bi bilo nepotrebno študirati križarske vojne ali pa 30letno vojno v razumevanje politike današnjih državnikov. Na Kitajskem sta pa danes in včeraj tako tesno zvezana, da imata Jao in Sun, napol mitnična cesarja, in veliki Jü, ki je živel pred 4000 leti, še dandanes vpliv na evetno državo.

Konfucij, »kralj brez prestola«, učitelj 10.000 rodov, ponavlja v svojih spisih pogosto, da ne prinaša nič novega*): »Jaz nisem modrost. Jaz iščem modrosti pri starih.«

*) Nekaj podobnega je Kristusov izrek, da ni prišel odpraviti starega zakona, temveč le spopolnit.

A kaj so verovali in učili stari? Če odpremo »Šu-king, 4000 let staro učilnico začetkov«, glasi odgovor: »Svet temelji na božjem soglasju, ki ima svoj odmev v človeškem sreću.« Kot rdeča nit se vleče po knjigah Šu-king in drugih kitajskih klasikih misel o popolnem soglasju. Tako se pripoveduje o cesarju Yao, da je spravil sebe in podanike v soglasje, a cesar Sun je bil izvoljen samo za to, ker je znal shramonizirati očeta in mater, svoje brate, da, celo vse nevedne in preproste sorodnike.

Kadar razburjajo deželo politični nemiri, pravijo Kitajci: »Ljudje niso v harmoniji«. V pojmu soglasja tiči na Kitajskem vse: ona je Tien ali Konfucijeva nebesa, šangti ali božanstvo starih spisov, in ker ima le moder človek smisel za harmonijo, zato je upravičen, da razlaga ljudem zemljo, nebesa in božanstvo. Edino modrijan ve, kako se pojavlja pravo soglasje v posvetnih rečeh, najsi bo že med vladarjem in podanikom, med očetom in sinom, ali med možem in ženo, prijateljem in prijateljcem. Najmodrejši človek mora vladati, na mesto boga mora biti vladar v evetni državi, vladar »črnolasih ljudi«, da, celega sveta. Modrijan je pravzaprav nebeščan. Ta kitajski nazor, potem avtoriteta staršev in starodavna teorija, da se ima pripuščati k vladi in uradovanju samo najizbranejši in najboljše ljudi, so samo deli naziranja o harmoniji.

Iz cesar nujno sledi, da je v vseh življenskih okoliščinah in pri vsem človekovem početju glavni cilj simetrično sodelovanje.

Noben narod nima boljše in večje organizacije ter centralizacije, kot Kitajci. Toda organična edinost je tam takšna, da se nižji uklanjajo višjemu ubogljivo brez upora. O kakšnem surovem nasilju tam ni niti govora in je napačno mnenje, da vladajo kitajski cesar in njegovi ministri despotično z našega stališča.

Konfucij in vsi modrijani soglašajo s starim grškim modrijanom Platonom, ko pravi: »Nihče nima zla rad.« Iz tega sklepa, da najde dobra vlada med ljudstvom vedno radovoljno pokorščino. »Kdor ne zna pomiriti, je moj vladar! kdor me tlačí, je moj sovražnik ter zavržen od boga in ljudi.«

Slabega vladarja preganja jeza božja, kateri ne uide. Nebesa se jeze in ljudstvo čaka, da se dvigne, kdo, ki uniči slabo vlado, da pride revolucija.

Dokler je v deželi blagostanje, je z vladarsko hišo vsakdo zadovoljen; če pa nastanejo slabi časi, pa poverijo sama nebesa, čeprav priprostega človeka, da napravi konec splošni bedi.

Tako je bilo tam že od nekdanj, tako je bilo tudi, ko je Hung-Sin-Tsien-Taiping vzbudil veliki upor v deželi.

Že davno od leta 1820. je bilo opazovati v deželi vrvenje; k temu se je pridružila poznejše še nesrečna vojna z Angleži,

ki so po krivici zahtevali od Kitajcev 90 milijonov kron odškodnine. Nastala je draginja, denarna kriza. Vlada si je pomagala na vse mogoče načine: ukazala je, da se kaznjenci lahko odkupijo, prodajala javne urade. To vse je pa nezadovoljnost samo še večalo.

Leta 1850. je umrl cesar Tao-Kvang, in prestol je nastopil njegov mladi sin Hieg-Tong. Tu se je uprl v 60 letih preteklega stoletja Hun-Siu-Tsien, vtelešena misel revolucije: beda si je hotela dati duška.

»Taifing« pomeni »veliki pokoj«, in ta, ki je hotel ustanoviti novo kraljestvo miru, nebeško kraljestvo pod imenom taiping, ni bil nič več, kot priprost vaški učitelj. Pri skušnji je padel, vsled česar je bil besen od jeze, silno trpel vsled krčev; pri tem je videl vsakovrstne prikazni, ker je bil kot vsak Kitajec, zelo praznovoren. Tudi je nameraval ustanoviti novo vero, študiral je kristjanske traktate, smatral Kristusa za svojega mlajšega brata. Staro poganstvo je pobarval z modernejšim krščanstvom, kar je bilo ljudstvu, kot nekaj novega všeč.

Obubožano in razburjeno ljudstvo ga je drage volje sprejelo za Odrešenika. Seve, kdo ve, kako resno z vero ni mislil. Nekega Angleža je na pr. vprašal, če ima Devica Marija kaj lepo sestro, ki bi hotela njega, nebeškega kralja, vzeti za moža...

Cele pokrajine so k njemu prestopale kar čez noč, z mečem in ognjem je pustošil kraje in se hitro bližal cesarskemu mestu Peking. Že je manjkalo prav malo, in ves narod bi bil pripravljen odpasti od sovražne mandžurske vladarske hiše, ki vlada na Kitajskem šele od leta 1644. in ki so jo smatrali za tujo.

Hung-Sin-Tsien je stoloval v porcelanastem stolpu v Nankingu; smele so mu streči samo žene. Imel jih je na stotine, zraven pa še priležnice. Vse svoje sorodnike je povišal na vange, to je podkralje. Značaja je bil surovega: noseče žene je suval in svoje najzvestejše kaznoval z bunkami. Nasprotno je pa zopet uvajal zboljšanja: prepovedal je uživanje opija, osvobodil sužnje, bil kot bivši učitelj naklonjen izobrazbi, njegovi razglasi so služili za čitanke, da bi bili videli otroci v njem božjega Izvoljenca.

Vstaja se je širila s strahovito naglico, in Jing Vang, njegov najlepši poveljnik, imenovan »štirioki pes«, je delal prave čudeže hrabrosti. Ljudje so se sami morili, samo če so slišali, da se bližajo taipingi; en okraj za drugim se mu je vdajal.

Sučan, najbogatejše mesto evetne države, mu je padlo v roke in že je bilo videti, kot da se bliža konec vladanja dinastiji Mandžu.

Tu pa pokliče vlada slavnega Angleža Gordona, poznejšega hartumskega junaka, ki je nazadnje s svojo vedno zmagovito armado udušil taipinsko vstajo.

Hung-Sin-Tsien je končal v Nankingu kot samomorilec. Njegovo truplo so zagnili z rumenim suknom iz atlasa z vveznimi zmaji. Šestanjst province in 1600 mest je uničil ta človek. Toda prišel je dan plačila. »Mera njegovih hudobij je bila polna, in jeza bogov in ljudi se je obrnila proti njemu«.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Valentin Kopitar.

Listnica uredništva.

Dopisnikom: Nekaj dopisov smo morali odložiti, ni šlo drugače!

V Mokronogu

• • sredi trga • •
• • poleg sodnije, • •

se prodaja pritlična hiša

pripravna posebno
za kakega rokodelca
• • Ceno pove • •

Glavna hranilnica in posojilnica v Mokronogu.

RAZGLAS.

Z razpisom vis. c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 29. kimovca 1911, št. 25.830, dovoljuje se **obnovitev treh**

živinskih semnjev v Banjaloki pri Kočevju in sicer 2. maja, 23. julija in 15. septembra

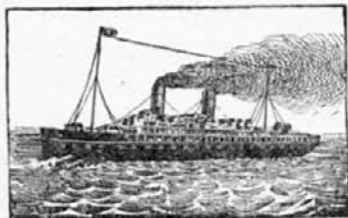
vsakega leta, na katere se cenjeno občinstvo vljudno vabi. — Pristojbina 3 leta prosta.

Županstvo Banjaloka,

15. aprila 1912.

Butina Anton,
županov namestnik.

SAMO 6 DNI! z brzoparniki Francoske družbe. Edina najkrajša vožnja čez

HAVRE NEW-YORK

Veljavni vozni listek za vse razrede franc. linije dobiš le pri

ED. ŠMARDA

oblastveno potrjena pisarna
Ljubljana, Dunajska cesta 18
nasproti gostilni „pri Figovcu“.

brzoparniki
»La Provence«, »La Savoie«,
»La Lorraine«, »La Toureine«,
»Rochambeau«, »Le Chikago«.

Vozni listek za Ameriko in nazaj v staro domovino, po najnižji ceni. Izdaja vozni listkov po vseh železnicah, prirejanje zabavnih vlakov.

Vsa pojasnila istotam radovoljno in brezplačno.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 13. aprila 1912.
Gradec: 48, 66, 51, 61, 32.
Dunaj: 28, 77, 52, 42, 4.
Dvignjene v sredo, dne 17. aprila 1912.
Brno: 34, 28, 58, 68, 20.

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	80	2	—
1 " " " II. " . . .	1	70	1	80
1 " " " III. " . . .	1	60	1	70
1 " telečjega mesa . . .	1	80	2	—
1 " praščjega mesa (svežega) . . .	1	80	2	40
1 " " " (prekajenega) . . .	1	90	2	20
1 " koštrunovega mesa . . .	1	50	1	60
1 " jagnjetovega mesa . . .	1	80	0	—
1 " kozličevega mesa . . .	1	90	2	—
1 kg masla . . .	2	50	2	70
1 " masla surovega . . .	2	40	2	60
1 " masti praščje . . .	2	12	2	16
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1	72	1	92
1 " slanine prekajene . . .	1	90	2	—
1 " sala . . .	1	92	2	—
1 " surov. margarinkega masla . . .	—	—	0	—
1 " kuhan. margarinkega masla . . .	2	10	2	20
1 jajce . . .	—	6	—	7
1 l mleka . . .	—	20	—	22
1 " " posnetega . . .	—	08	—	10
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	80	1	—
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 " čajnega surovega masla . . .	3	40	3	60
1 piščanec . . .	1	80	1	90
1 golob . . .	—	60	—	68
1 raca . . .	2	60	2	70
1 gos . . .	6	50	7	—
1 kapun . . .	0	—	0	00
1 puran . . .	7	—	7	50
100 kg pšenične moke št 0 . . .	36	30	—	—
100 " " " " 1 . . .	36	10	—	—
100 " " " " 2 . . .	35	80	—	—
100 " " " " 3 . . .	35	30	—	—
100 " " " " 4 . . .	34	40	—	—
100 " " " " 5 . . .	33	60	—	—
100 " " " " 6 . . .	33	—	—	—
100 " " " " 7 . . .	30	—	—	—
100 " " " " 8 . . .	20	50	—	—
100 " koruzne moke . . .	26	50	—	—
100 " ajdove moke . . . I. . .	48	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	45	—	—	—
100 " ržene moke . . .	34	—	—	—
1 l fižola . . .	—	28	—	44
1 " graha . . .	—	40	—	44
1 " leče . . .	—	36	—	38
1 " kaše . . .	—	22	—	24
1 " ričeta . . .	—	20	—	22
100 kg pšenice . . .	23	—	—	—
100 " rži . . .	20	—	—	—
100 " ječmena . . .	19	50	—	—
100 " ovsa . . .	23	—	—	—
100 " ajde . . .	24	—	—	—
100 " prosa belega . . .	19	00	—	—
100 " " navadnega . . .	—	—	—	—
100 " koruze . . .	21	—	—	—
100 " činkvantina . . .	23	—	—	—
100 " krompirja . . .	9	50	10	—

Lesni trg.
Cena trdemu lesu 9-50 do 11 K.
Cena mehjemu les 8 do 8-50 K.

Trg za seno slamo, in steljo.
Na trgu je bilo
voz sena 5 00 5 50
" slame 4 50 5 00
" stelje 2 — 2 10
" detelja 6 — 6 50

Priporočamo našim

Kolinsko cikorijo

• • gospodinjam • • iz EDINE slovenske tovarne v Ljubljani.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Stritarjeva ulica šte. 2., lastna hiša.

Obrestuje vloge na knjižice s 4 1/2 %, v tekočem računu najugodnejše. Z ozirom na svoj polnovplačani delniški kapital 8.000.000 kron in 800.000 kron rezervnih fondov, ponuja največjo varnost za ves tujl denar. Promet na leto čez 1000 millionov kron. Preskrbuje vse donarne zadeve najkulantneje.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.